חברים יקרים,

יעקב יוצא לגלות. ליתר דיוק, הוא בורח. הוא משלם מחיר כבד על הונאת אביו ואחיו. הוא עוד לא יודע שהגלות תימשך עשרים שנה, והוא עדיין לא יודע שהוא לעולם לא יראה שוב את אמו האהובה, זו שרקחה את המזימה שבגינה הוא נאלץ לברוח.

כולנו יוצאים לגלות לפעמים, מוצאים את עצמנו רחוקים מעצמנו ומנותקים מהלב, והחיים חולפים להם כאילו ליד. אנחנו מעבירים את הזמן בהמתנה ובתקווה, שאולי סוף סוף יקרה המשהו המיוחל הזה - שנמצא את העבודה הנכונה, הזוגיות הנכונה, הפרנסה הנכונה - המשהו שיחבר אותנו מחדש אל החיים, יחזיר אותנו אל עצמנו ויסיים את הגלות. אנשים רבים חיים בהמתנה הזאת - בגלות - חיים שלמים.

גלות, אומרת תורת ישראל, היא תוצאה ישירה של איזה שהוא חטא.

חטאו של יעקב, שהרחיק אותו מביתו לכל כך הרבה שנים מוכר לנו היטב. כולנו חוטאים בו. זהו אולי החטא האנושי ביותר, ולכן החמקמק ביותר מבין חטאיו של האדם.

נכיר אותו מתוך מבט קרוב בנסיבות גלותו של יעקב.

כל חייו - מיום לידתו עד יום מותו - יעקב ביקש להיות משהו או מישהו אחר.

- **הוא רצה בכל מאודו להיות ראשון,** להיות הבכור. אבל מה לעשות... הוא נולד שני. בערמומיות רבה הוא ניצל את כישורי הבישול שלו ואת הרעב של אחיו, כדי לפתות את עשו למכור לו את הבכורה. האם אפשר לקנות בכורה? ברור שלא! אבל זה לא מנע ממנו לעשות זאת.
- **יעקב רצה את אהבת אביו.** מי לא? אבל יצחק אהב את עשו. לא נאמר שיצחק לא אהב את יעקב, אבל ליבו נמשך יותר אחר איש השדה, הצייד, ופחות אחר החכם הצעיר, יושב האוהלים, "הבן של אמא". כדי לשנות את המציאות הזאת, יעקב ילבש את בגדי החמודות של אחיו, הספוגים בריח השדה - הריח האהוב כל כך על אביו - כדי לנסות ולהשיג את מה שלא נועד לו.
- וכשם שהוא רצה לזכות באהבת אביו הוא רצה גם את ברכת אביו לעשו. לאביו הייתה ברכה נפלאה לתת גם ליעקב, אבל לא, יעקב רצה דווקא את הברכה של אביו לאחיו הבכור.
- יעקב העדיף את רחל מכל נשותיו והוא העדיף את יוסף מכל בניו. שתי ההעדפות הללו המיטו אסון וכאב נורא על ביתו ועל חייו.
- ואפילו בזקנתו, כשהוא השתקע במצרים, הוא המשיך להתחשבן עם עצמו ולערוך השוואות: (פרשת ויגש, בראשית מ"ז, ח-ט) **וַיֹּאמֶר פַּרְעֹה אֶל־יַעֲקֹב 'כַּמָּה יְמֵי שְׁנֵי חַיֶּיךָ'? וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֶל־פַּרְעֹה, 'יְמֵי שְׁנֵי מְגוּרַי שְׁלֹשִׁים וּמְאַת שָׁנָה - מְעַט וְרָעִים הָיוּ יְמֵי שְׁנֵי חַיַּי וְלֹא הִשִּׂיגוּ אֶת־יְמֵי שְׁנֵי חַיֵּי אֲבֹתַי בִּימֵי מְגוּרֵיהֶם'**. פרעה שאל שאלה פשוטה: בן כמה אתה? יעקב עונה, אבל מיד מוסיף שאלה היו שנים רעות וקשות ושהוא לא הגיע לגילם המופלג של אביו וסבו. ומניין לו לאיזה גיל הוא יגיע, ובכלל, מה זה משנה, פרעה בסך הכל שאל אותו לגילו???

- ובסוף הדרך, כשהוא שוכב על ערש דווי, כשבניו מקיפים אותו ומצפים לדברי הפרידה שלו - לברכתו - הוא בא איתם חשבון, מחלק להם ציונים ועורך ביניהם השוואות.

יעקב כל כך אנושי. כולם רוצים להיות "מישהו" או "משהו"... רק לא להיות הם עצמם.

אבל, תטענו - ובמידה רבה של צדק - שככה בעצם אנשים מתפתחים; כך התפתחה האנושית, וזו מהות האבולוציה! בזכות השאיפות של האדם להיות משהו ומישהו אנחנו כבר לא חיים במערות, כבר לא ציידים וכבר לא צריכים לחפש אש ביערות.

טוב שיש לאדם שאיפות - להתפתח, להגשים חלומות, לממש את עצמו. זה אך טבעי לרצות עוד, להיות עוד, להצטיין, לעמוד באתגרים ולשבור תקרות זכוכית. בני אדם אוהבים שינוי, לשנות דברים שהם לא אוהבים בעצמם, או שלא משרתים אותם עוד.

אז, מה רע בזה??? למה זה חטא???

אין שום דבר רע בהתפתחות. אין שום חטא בשאיפות. נהפוך הוא! ההתפתחות היא שם המשחק. הבריאה נמצאת בהתפתחות מתמדת, לא רק האדם.

יתרה מזאת, אני מבקש לטעון שההתפתחות הינה יצר! הוא סודה האמיתי של תורת האבולוציה. לא יצר ההישרדות הוביל את התפתחות הזנים - כפי שטען דארווין - אלא יצר ההתפתחות, שנוכח בכל.

ההתפתחות טובה, השאלה היא, איך?

בני האדם וחלק מבעלי החיים מתפתחים מתוך התבוננות באחרים. האחר נותן לנו את הרעיונות ואת ההשראה. "קנאת סופרים תרבה חכמה". אנחנו רוצים את מה שיש לאחר, מה שעובד עבורו. אנחנו רוצים להיראות קוליים/יפים/חכמים/מוצלחים כמוהו.

כל תעשיית הפרסום מבוססת על התופעה הזאת, וכך גם נוצרות אופנות!

ההתבוננות נותנת לנו השראה וגם מידע, כמו מה עובד ומה מניב תוצאות טובות יותר. אבל השראה ומידע הם הצד המואר של ההתבוננות. ישנו צד נוסף, והוא הנטייה ההרסנית שלנו להשוואה. כמו יעקב, אנחנו כל הזמן משווים. משחר ילדותינו אנחנו לומדים להשוות את עצמנו לחברינו, לדמויות בסדרות האהובות עלינו, לאחינו וכן הלאה. מרגע שנפקחות עינינו אנחנו משווים.

זה אולי חלק מהאבולוציה של האנושות, אבל זו גם הטרגדיה של האדם. כשההתפתחות באה מתוך ראיית האחר, מקנאה, ומתוך השוואתיות, אנחנו מתכחשים למי שהננו.

עשו אולי ביזה את הבכורה כשמכר אותה בעבור נזיד עדשים (למרות שהוא בודאי חשב שזה משחק ילדים קטנוני ולא ייחס לו משמעות יתירה, שהרי אי אפשר למכור בכורה), אבל יעקב ביזה את היותו האח הקטן, הבן של אמא, יושב אוהלים.

כשאנו מבקשים להיות מישהו או משהו אחר, אנחנו יוצאים לגלות - גלות מעצמנו, גלות מדרכנו הייחודית.

בסופו של דבר יעקב התפתח, אבל לא כצייד, ולא כאיש השדה (תודה לאל, כפי שיובן בהמשך) - זה הרי היה מסלול ההתפתחות של עשו - מסלול וטוב ונכון - אבל לא שלו. יעקב בגר והיה לרועה צאן מצטיין. כמו סבו, הוא התחיל מלא כלום, והיה לאיש עשיר בעל עדרים.

אח קטן, כשהוא גדל ומתפתח, לא הופך לאח הבכור. הוא הופך למה שהוא נועד להיות.

לכן, הנה, אולי, סוד ההתפתחות והאבולוציה: ייתכן שההתפתחות של הבריאה איננה נובעת מהרצון האישי שלנו להיות "משהו" או "מישהו". ייתכן שהבריאה עצמה - החיים עצמם - הם המבקשים להתפתח, להתממש ולצמוח, בלי כל קשר אלינו. ייתכן שאנחנו רק הכלי שדרכה האבולוציה מתרחשת. ייתכן שלא קנאת סופרים מרבה חכמה, אלא הקיום עצמו. ייתכן שהבריאה והחיים חזקים יותר מהקנאות שלנו ומהרצונות המתעתעים שלנו.

למנגנון ההתפתחות והאבולוציה אני קורא אלוהים... ולכן אני נוהג לברך "תודה לאל".

אנחנו מצידנו יכולים לבחור לתמוך במנגנון האלוהי הזה, לנסות להאיץ בו, לעזור לו, להלחם בו, או להכיר אותו לעומק ולהצטרף אליו.

האופציה האחרונה דורשת... היא דורשת שקט, היא דורשת התבוננות אחרת, מבט אחר על החיים, מבט מיטיב וחומל אל תוך עצמנו, מבט מוקיר ולא מקנא בזולת.

השראה כן, השוואה, פחות.

המורה הגדול לכך הוא לא יעקב, אלא יוסף.

בעוד שבועיים נפגוש את חכמת החיים של יוסף, שראה את יצר ההתפתחות האלוהית בכל, והביא את מצרים לגדולה. על הדרך הוא הציל את משפחתו מכלייה. יוסף לא השווה את עצמו לאיש. הוא חי את יצר ההתפתחות של הבריאה שנגלה לו בחלומו.

עד אז, שבת שלום.

אלישע